

OBSAH

- 9 ÚVOD K EVANGELIU PODLE MARKA
- 9 Účel Markova evangelia
10 Hlavní témata Markova evangelia
12 Jedinečné rysy Markova evangelia
13 Struktura Markova evangelia
14 Osnova Markova evangelia
15 Autorství, doba vzniku a cílová skupina čtenářů Markova evangelia
16 Místo Markova evangelia ve 21. století
17 Závěr Markova evangelia
- 19 1. ČÁST - PŘÍPRAVA NA SLUŽBU**
- 20 1. CO JE TO VLASTNĚ EVANGELIUM?
Mk 1,1
- 23 2. KRÁLŮV PŘEDCHŮDCE
Mk 1,2-8
- 27 3. POMAZÁNÍ KRÁLE A ZKOUŠKA
Mk 1,9-13
- 31 2. ČÁST - PRVNÍ DĚJSTVÍ - POŽEHNÁNÍ POD BOŽÍ VLÁDOU**
- 32 4. PODSTATA EVANGELIA
Mk 1,14.15
- 36 5. POVOLÁNÍ UČEDNÍKŮ
Mk 1,16-20
- 40 6. UKÁZKA MOCI
Mk 1,21-28
- 44 7. SLUŽBA PLNÁ STRHUJÍCÍCH ČINŮ
Mk 1,29-45
- 49 8. JEŽÍŠ MÁ MOC I NAD HŘÍCHEM
Mk 2,1-12

- 53 9. NEMUSÍŠ BÝT DOBRÝ, ABYS MOHL BÝT UČEDNÍKEM
Mk 2,13-17
- 57 10. ZNÁT KONEC UŽ OD ZAČÁTKU
Mk 2,18-22
- 62 11. JEŽÍŠ JE PÁNEM SOBOTY
Mk 2,23-3,6
- 66 12. PŘITÁHL DAV, ALE VYBRAL JEN PÁR
Mk 3,7-19
- 71 13. NEODPUSTITELNÝ HŘÍCH
Mk 3,20-30
- 75 14. BOŽÍ RODINA
Mk 3,31-35
- 78 15. O PODOBENSTVÍCH
Mk 4,1-12
- 83 16. O UČEDNICTVÍ
Mk 4,13-20
- 87 17. JE DŮLEŽITÉ SLYŠET
Mk 4,21-25
- 90 18. RŮST
Mk 4,26-34
- 94 19. AUTORITA NAD PŘÍRODOU
Mk 4,35-41
- 98 20. AUTORITA NAD NADPŘIROZENÝMI SILAMI
Mk 5,1-20
- 102 21. AUTORITA NAD NEMOCEMI
Mk 5,21-34
- 106 22. AUTORITA NAD SMRTÍ
Mk 5,35-43
- 110 23. ODMÍTNUTÍ VERSUS MISIE
Mk 6,1-13
- 114 24. SKUTEČNÝ VÝZNAM JANA KŘTITELE
Mk 6,14-29
- 118 25. NASYCENÍ PĚTI TISÍCŮ A KRISTOVA KRIZE
Mk 6,30-56
- 123 26. BOŽÍ ZÁKON A LIDSKÁ PRAVIDLA
Mk 7,1-13
- 127 27. HŘÍŠNÉ SRDCE
Mk 7,14-23

- 131 28. POMOC POHANŮM
Mk 7,24-8,10
- 136 29. RŮZNÉ DRUHY SLEPOTY
Mk 8,11-30
- 141 3. ČÁST - DRUHÉ DĚJSTVÍ - POCHOPENÍ A PŘIJETÍ OBĚTI
A OČEKÁVÁNÍ BOŽÍ VLÁDY NA CESTĚ DO JERUZALÉMA**
- 142 30. POKUŠITEL SE ZNOVU OBJEVUJE
Mk 8,31-33
- 146 31. SKUTEČNÝ VÝZNAM UČEDNICTVÍ
Mk 8,34-9,1
- 151 32. „KOUSEK NEBE“
Mk 9,2-13
- 155 33. „KOUSEK PEKLA“
Mk 9,14-29
- 159 34. KDO JE NEJVĚTŠÍ?
Mk 9,30-50
- 163 35. SRDCE
Mk 10,1-16
- 167 36. SPASENÍ
Mk 10,17-31
- 171 37. DUCHOVNÍ SLEPOTA
Mk 10,32-45
- 175 38. DŮLEŽITOST ZRAKU
Mk 10,46-52
- 179 4. ČÁST - TŘETÍ DĚJSTVÍ - PRONÁSLEDOVÁNÍ A SMRT JSOU
SOUČÁSTÍ JEŽÍŠOVY SLUŽBY**
- 180 39. PŘÍCHOD KRÁLE - SLUŽEBNÍKA
Mk 11,1-11
- 184 40. JEŽÍŠ PROTI PŘEDSTAVITELŮM NÁRODA
Mk 11,12-25
- 188 41. NÁBOŽENŠTÍ PŘEDSTAVITELÉ PROTI JEŽÍŠI
Mk 11,27-33
- 192 42. NOVÍ VINAŘI VE STARÉ VINICI
Mk 12,1-12
- 196 43. DISKUZE O VZTAHU K ŘÍMSKÉ VLÁDĚ
Mk 12,13-17
- 200 44. PROBLEMATIKA VZKŘÍŠENÍ
Mk 12,18-27

- 204 45. DISKUZE O BOŽÍCH PŘIKÁZÁNÍCH
Mk 12,28-34
- 209 46. OTÁZKA VŠECH OTÁZEK
Mk 12,35-37
- 213 47. SKUTEČNÉ HODNOTY
Mk 12,38-44
- 217 48. ZNAMENÍ DOBY
Marek 13,1-13
- 221 49. POHLED DO BUDOUCNOSTI
Mk 13,14-23
- 225 50. DRUHÝ PŘÍCHOD
Mk 13,24-37
- 229 51. TŘI ROZDÍLNÉ PŘÍSTUPY
Mk 14,1-11
- 233 52. VÝZNAM POSLEDNÍ VEČEŘE
Mk 14,12-31
- 237 53. I JEŽÍŠ ZÁPASIL SE SVOU VŮLÍ
Mk 14,32-42
- 241 54. NOVÝ VÝZNAM POLIBKU
Mk 14,43-52
- 245 55. JEŽÍŠ PŘED VELERADOU
Mk 14,53-65
- 249 56. PETROVO ZAPŘENÍ
Mk 14,66-72
- 253 57. JEŽÍŠ OPĚT PŘED VELERADOU
Mk 15,1-15
- 257 58. JEDINÝ DOBROVOLNÍK V DĚJINÁCH UKŘIŽOVÁNÍ
Mk 15,16-32
- 261 59. SMYSL JEŽÍŠOVY SMRTI
Mk 15,33-47
- 265 5. ČÁST - KONEC, KTERÝ NEKONČÍ**
- 266 60. SMRT UMÍRÁ
Mk 16,1-8
- 270 61. KONEC, KTERÝ JE ZAČÁTKEM
Mk 16,[9-20]
- 273 LITERATURA

ÚVOD K EVANGELIU PODLE MARKA

Z hlediska dějin křesťanství je Markovo evangelium jedinečné. Ralph Martin napsal: „Evangelium podle Marka je pravděpodobně první křesťanskou knihou o Ježíši Kristu, která kdy byla napsána a později šířena. S Markovým úsilím a vedením Ducha svatého křesťanství vstoupilo do vydavatelského průmyslu“ (Martin, *Where the Action Is*, 5). Je zřejmé, že již předtím psal apoštol Pavel dopisy, které ale byly určeny církevním shromážděním a jednotlivcům a týkaly se konkrétních záležitostí. Markovo evangelium, přestože bylo zaměřeno na určitou skupinu křesťanů, bylo „určeno širší skupině čtenářů – nejen římským křesťanům, ale obecně obyvatelům celého regionu kolem Středozemního moře“ (Martin, *Where the Action Is*, 5).

ÚČEL MARKOVA EVANGELIA

Hned v prvním verši Marek jasně oznamuje svůj cíl – napsat „evangelium Ježíše Krista, Syna Božího“ (Mk 1,1). Jinými slovy, kniha nám představuje Ježíše, Božího Mesiáše, Krista, jenž přišel a zvěstoval „království Boží“ všem, kteří činili pokání a věřili evangeliu (Mk 1,15). V jistém smyslu je tedy Evangelium podle Marka evangelizačním pojednáním, které mělo sloužit k představení života a služby Ježíše.

Markovi čtenáři byli věřící, kteří byli pronásledováni. R. A. Guelich připomíná, že napjatá životní situace tehdejších Markových čtenářů „možná vyvolala otázky, kdo Ježíš opravdu je a jaké je království, které přišel zvěstovat“ (Green, 254). Z této perspektivy jim evangelium potvrzovalo základ jejich víry. Markovým hlavním záměrem tedy bylo získat učedníky, kteří budou Ježíše následovat, i kdyby to pro ně mělo mít nepříznivé důsledky.

A šlo o závažné důsledky. Koneckonců zhruba jedna třetina evangelia je o Ježíšově smrti. Radostnou zprávou (evangeliem) však je, že smrt nebyla pro Ježíše koncem. Po jeho smrti přišlo vzkříšení – a stejně tak tomu bude i u Ježíšových následovníků. Neměli se čeho bát, pokud zůstanou věrni

Tomu, který zvítězil nad smrtí a který nakonec přijde „v oblacích s velikou mocí a slávou“, aby svým následovníkům přinesl vykoupení (Mk 13,26.27).

HLAVNÍ TÉMATA MARKOVA EVANGELIA

Evangelium představuje život a službu Ježíše Krista. Záznam evangelia ale není biografií v obvyklém smyslu. Kanonická evangelia nám nepodávají jakýsi dobře vyvážený popis Ježíšova života, soustředí se spíše na jeho smrt. To platí zejména v Markovi, kde se jedna třetina evangelia zabývá posledním týdnem Ježíšova života.

Témata Markova evangelia pochopitelně krouží především okolo osoby Ježíše. Porozumět Ježíšovu životu ale neznamena znát pouze popisnou část evangelia. Pro čtenáře je klíčové, co vlastně znamená v Ježíše věřit a jak se stát jeho následovníkem. Hlavní důrazy Markova evangelia je možné shrnout do několika širokých témat.

1. Ježíš Kristus. Od prvního až do posledního verše je v centru Markova evangelia Ježíš. Marek svým čtenářům představuje Ježíše několika pojmenováními či tituly.

Ježíš je „Synem Božím“. James Edwards podotýká, že „Ježíš jako Boží Syn je v teologii Markova evangelia základním principem“ (Edwards, 15). Výraz „Syn Boží“ se objevuje hned v prvním verši („Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího“, Mk 1,1), ale také v závěru ve vyznání římského setníka u kříže („Ten člověk byl opravdu Syn Boží“, Mk 15,39). V celém Markově evangelii jsou přinášeny důkazy o Ježíšově božské identitě.

Ježíš je také „Synem člověka“. Tímto titulem se v Markově evangelii nazývá sám Ježíš. Nikdo jiný jej takto neoslovuje. Tento titul zjevně odkazuje na Da 7,13, kde je napsáno: „S nebeskými oblaky přicházel jakoby Syn člověka; došel až k Věkovitému.“ Opět se tedy jedná o titul, který má nadpřirozené souvislosti.

Třetím a posledním titulem je „Kristus“ neboli „Syn Davidův“. Slovo „Kristus“ je řecká forma hebrejského titulu „Mesiáš“, který doslova znamená „pomazaný“. „V Markově evangelii ‚Kristus‘ odkazuje na Božího pomazaného krále a zejména mesiášskou postavu, od které Židé čekali, že obnoví Davidův trůn a nastolí Boží království“ (Williamson, 9). Ústředním bodem Markova evangelia je Petrovo vyznání, že Ježíš je Kristus (Mk 8,29).

Přesto evangelista Marek Ježíše nepředstavuje jako Syna Davidova, který přichází naplnit obvyklé židovské očekávání. Místo královské postavy ho

představuje jako Hospodinova služebníka. I když Marek popisuje Ježíšovu autoritu nad lidmi, přírodou i nemocemi, tak zdůrazňuje, že tuto moc nepoužívá k vlastnímu prospěchu. „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mk 10,45). Markovo evangelium obsahuje nepřímé zmínky o Božím služebníkovi, který je popsán v Iz 42–54, zejména o utrpení služebníka v Iz 53.

Evangelista Marek tedy Ježíše vnímal jako božskou bytost, která je předpovězena ve Starém zákoně. Na druhou stranu Marek Ježíše představil i jako člověka (Mk 14,33.34).

2. Království Boží. S Ježíšem a jeho službou je v Markově evangelii úzce spjata téma Božího království. Dobrá zpráva, kterou Kristus lidem představoval, byla vlastně o jeho království. Jan Křtitel Ježíše na začátku jeho služby uvedl slovy: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží“ (Mk 1,15). Zmínky o Božím království jsou v druhém kanonickém evangelii velmi časté a důležité. Toto téma se objevuje například v podobenstvích (Mk 4,1–34), v souvislosti s učednictvím (Mk 9,1.47; 10,14.15.23–25) nebo když Ježíš při poslední večeři slíbil, že nebude pít z plodu vinné révy „až do toho dne, kdy bude pít nový kalich v Božím království“ (Mk 14,25).

3. Eschatologie. V Evangeliiu podle Marka je Boží království jak přítomnou skutečností, tak nadějí do budoucnosti, kdy se Ježíš vrátí a nastolí Boží království ve své plnosti. Tato naděje je obzvláště živá ve 13. kapitole. Vincent Taylor upozorňuje, že „Markova eschatologie má silně apokalyptickou povahu. Parusie je předmětem jeho toužebného očekávání, je zdůrazněn její velkolepý charakter a události, které k ní vedou“ (Taylor, 116).

4. Smrt a vzkříšení Ježíše Krista. Tak jako u ostatních tří evangelií, je vrcholem i Markova evangelia pašijový týden, smrt a vzkříšení Krista, který „dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mk 10,45). Alan R. Cole mluví o evangeliiu jako o „pašijovém příběhu s prodlouženým úvodem“ (Cole, 54). Všechny události v evangeliiu směřují ke kříži.

5. Spory s náboženskými vůdci. Cesta kříže pro Ježíše nebyla jednoduchá. Marek nezastírá, že v Ježíšově životě vzrůstala frekvence sporů. Tyto konflikty začínají na poušti, když se Ježíš setkává se satanem (Mk 1,12.13), dále pokračují s náboženskými vůdci (Mk 2,1–3,6) a vrcholí, když se Ježíš střetává s Kaifášem a Pilátem (Mk 14,53–65; 15,1–15). Kromě toho měl Ježíš problémy se svou rodinou (Mk 3,20.21.31–35), musel napomínat učedníky (Mk 8,14–21.32), a dokonce bojovat s pochybnostmi, které ho přepadly

(Mk 14,32–42). Marek čtenářům ukazuje, že Ježíš prožíval mnoho problémů a sporů a že tyto situace budou prožívat i Ježíšovi následovníci.

6. Učednictví. V Markově evangelii je učednictví úzce spjato s tématem problémů v životě Kristových následovníků. Marek konstatuje, že Ježíšova cesta je cestou, ke které povolává i své učedníky. Kristus zde na zemi prožíval problémy, a pokud ho budou učedníci následovat, tak je budou prožívat i oni. Ježíšův život byl cestou kříže a stejně tak životy jeho následovníků budou cestou kříže. Tato myšlenka je vyjádřena docela otevřeně v Mk 8,34: „Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“ Kristovi následovníci musejí být připraveni trpět, a dokonce zemřít. Učedník je ten, který následuje.

Na druhou stranu však na mnoha místech líčí Marek Ježíšovy učedníky poměrně negativně. Postupně se dozvídáme, že Ježíše špatně pochopili a nakonec i někteří zradili. Přesto – a možná i právě proto – Marek zdůrazňuje Boží milosrdenství a možnost obnovy.

7. Víra. Marek v evangelii úzce spojuje víru s učednictvím a s následováním Božího Syna. Víra je výsledkem toho, že jsme uslyšeli Krista. Evangelista Marek zdůrazňuje, že při setkání s Ježíšem lidé reagovali dvěma způsoby. Ti první měli živou víru. Paradoxem je, že to byli většinou lidé z okraje společnosti, například malomocný (Mk 1,40–42), obřadně nečistá, krvácející žena (Mk 5,34), pohanská žena – Syrofeničanka (Mk 7,24–30), slepý muž (Mk 10,52) či římský setník (Mk 15,39). Druhá skupina, kterou Marek popisuje, byli ti, kteří měli zdánlivě všechny výhody. Přesto jejich víra byla slabá či nedostatečná. Patří do ní Ježíšova rodina (Mk 3,31–35), obyvatelé Nazareta (Mk 6,1–6), židovští náboženští znalci (Mk 11,27–33), a dokonce někdy i učedníci. James Edwards ale podotýká, že „stejně jako slepý muž v Betsaidě mohou tito lidé prohlédnout. Je to možné ale pouze díky přítomnosti a ‚doteku‘ Ježíše (Mk 8,14–26)“ (Edwards, 17).

JEDINEČNÉ RYSY MARKOVA EVANGELIA

Prvním zajímavým rysem je Markovo zaměření na Ježíše jako na muže činu. Zatímco ostatní tři evangelia ve větší míře zmiňují Ježíšovo učení, Marka více zajímá, co dělal. Marek vypráví Kristův příběh velmi akčně – více než čtyřicetkrát používá slovo „eutheos“ („hned“), aby na sebe navázal rychlé Ježíšovy přesuny nebo činy. Dokonce, i když na některých místech zmiňuje,

že Ježíš učil, často se nedozvídáme, co vlastně učil (Mk 2,13; 6,2.6.34; 10,1; 12,35).

Druhým jedinečným rysem Markova evangelia jsou tzv. „sendvičové příběhy“. Tom Shepherd je popisuje jako „literární strukturu, v níž do jednoho příběhu vstupuje další příběh, který se po ukončení vrací k příběhu prvnímu“ (Shepherd, 1.2). V Mk 5,21–43 Marek zasazuje uzdravení krvácející ženy (Mk 5,25–34) mezi dvě části příběhu o vzkříšení Jairovy dcery (Mk 5,21–24.35–43). Další příběhy se sendvičovou kompozicí se nacházejí v Mk 3,20–35; 6,7–32; 11,12–25; 14,1–11 a 14,53–72.

Třetí aspekt Markova evangelia, který čtenáře v průběhu dějin stále udičuje, je tzv. „mesiášské tajemství“. Ježíš v Markově evangelii často lidem prikazuje, aby nemluvili o jeho pravé identitě. Když nečistí duchové oslovili Ježíše jako Syna Božího, „přísně jim nakazoval, aby ho neprozrazovali“ (Mk 3,11.12). Něco podobného řekl i těm, kteří viděli vzkříšení Jairovy dcery (Mk 5,42.43; 1,25.34.44; 7,36; 8,26.30; 9,9).

Jaký je důvod Ježíšova důrazu na utajení své identity? (1) Možná se tak Ježíš chtěl oprostít od klamných mesiášských představ těch, kteří by ho nejraději viděli jako vojevůdce, jenž osvobodí zemi od nadvlády Římanů. (2) Kristus věděl, že opravdová víra musí být založena na něčem hlubším než jen na zázraku. (3) Ježíš zaujal tento postoj, protože do té doby, než byl ukřižován a vzkříšen, bylo pro lidi okolo něj obtížné pochopit, kým vlastně je (Williamson, 12.13).

STRUKTURA MARKOVA EVANGELIA

Struktura Markova evangelia je vcelku přímočará. Kniha má svůj vrchol v Mk 8,27–30, kde Petr vyznává, že Ježíš je Kristus. Do té doby se děj většinou odehrává v Galileji a autor směřuje pozornost čtenářů na skutečnost, že Ježíš je Mesiáš. Po Petrově vyznání evangelium nabírá zcela nový směr. Marek píše, že hned potom Ježíš učedníky „začal učit, že Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát“ (Mk 8,31).

Druhá část knihy tedy postupně směřuje k události na kříži. Ale i zde je možné vnímat rozdělení na dvě části. První část (Mk 8,31–10,52) je zaměřena na Ježíšovu cestu do Jeruzaléma a soustředí se na jeho tři předpovědi, které se týkají jeho smrti a vzkříšení. Druhá část začíná triumfálním vjezdem do Jeruzaléma (Mk 11,1) a končí příběhem vzkříšení v 16. kapitole.

R. T. France si všiml, že Markovo evangelium můžeme brát jako „drama o třech dějstvích“ právě díky jasným zlomovým momentům (France, *Mark*, 11; Rhoads, 138).

OSNOVA MARKOVA EVANGELIA

- I. Příprava na službu (1,1–13)
 - A. Předchůdce na poušti (1,1–8)
 - B. Křest v Jordánu (1,9–11)
 - C. Pokušení na poušti (1,12.13)

- II. První dějství: Požehnání pod Boží vládou – služba v Galileji (1,14–8,30)
 - A. První epizoda: Počátek Ježíšovy činnosti (1,14–3,6)
 1. Hlavní Ježíšovo poselství (1,14.15)
 2. Povolání prvních učedníků (1,16–20)
 3. Učení a uzdravování (1,21–45)
 4. První problémy (2,1–3,6)
 - B. Druhá epizoda: Stupňující se potíže (3,7–6,6a)
 1. Učení a uzdravování (3,7–35)
 2. Podobenství o království (4,1–34)
 3. Učení a uzdravování (4,35–5,43)
 4. Odmítnutí v Nazaretě (6,1–6a)
 - C. Třetí epizoda: Působení mimo Galileu (6,6b–8,30)
 1. Učení a zázraky (6,6b–7,23)
 2. Na cestách (7,24–8,21)
 3. Uzdravení slepého (8,22–26)
 4. Petrovo prozření (8,27–30)

- III. Druhé dějství: Předpovědění oběti a podřízení se Boží vládě – cesta do Jeruzaléma (8,31–10,52)
 - A. První epizoda: Ježíš předpovídá svoji smrt a vzkříšení (8,31–9,29)
 1. Předpověď (8,31–9,1)
 2. Slabiny a potřeby učedníků (9,2–29)
 - B. Druhá epizoda: Ježíš znovu předpovídá svoji smrt a vzkříšení (9,30–10,31)
 1. Předpověď (9,30–32)
 2. Slabiny a potřeby učedníků (9,33–10,31)

- C. Třetí epizoda: Ježíš potřetí předpovídá svoji smrt a vzkříšení (10,32–52)
 - 1. Předpověď (10,32–34)
 - 2. Slabiny a potřeby učedníků (10,35–45)
 - 3. Naděje pro ty, kteří nevidí (10,46–52)

- IV. Třetí dějství: Pronásledování a smrt ve službě Bohu – Jeruzalém (11,1–15,47)
 - A. První epizoda: Konflikt s židovskými vůdci se stupňuje (11,1–13,37)
 - 1. Ježíš napadá náboženské zřízení na jeho vlastní půdě (11,1–25)
 - 2. Prověření Ježíše (11,27–33)
 - 3. Ježíš názorně vyučuje skrze podobenství, otázky a názorné příklady (12,1–44)
 - 4. O zničení Jeruzaléma a druhém příchodu (13,1–37)
 - B. Druhá epizoda: Kristovo utrpení (14,1–15,47)
 - 1. Zrada se blíží (14,1–11)
 - 2. Poslední večere (14,12–25)
 - 3. Cesta do Getsemane (14,26–42)
 - 4. Zrada a zatčení (14,43–52)
 - 5. Cesta na kříž (14,53–15,15)
 - 6. Ukřižování a smrt (15,16–47)

- V. Konec, který nekončí (16,1–20)
 - A. První epizoda: Nové začátky – Ježíšovo vzkříšení – kratší ukončení (16,1–8)
 - B. Druhá epizoda: Zjevení po vzkříšení a nanebevstoupení – delší ukončení (16,9–20)

AUTORSTVÍ, DOBA VZNIKU A CÍLOVÁ SKUPINA ČTENÁŘŮ MARKOVA EVANGELIA

V Markově evangeliiu není zmínka o autorovi, raná církev však jednomyslně potvrdila, že se jedná o jeho dílo. Zhruba v roce 130 po Kr. Papias, biskup z Hierapole, upřesnil, že „Marek byl Petrovým tlumočnickem a pečlivě zaznamenal, i když ne popořádku, vše, co si z Pánových učení a skutků (Petr) zapamatoval“ (Papias, citováno u Eusebia, Dějiny, 3.39.15).

Zmínka v 1Pt 5,13 naznačuje, že před Petrovou smrtí spolu Marek a Petr v Římě úzce spolupracovali. Je tedy možné brát Markovo evangelium jako Petrovy vzpomínky, které zapsal Marek pod vlivem Ducha svatého.

Marek je bezpochyby Jan Marek, Barnabášův bratranec (Ko 4,10), a ten, o kterém Pavel později mluví jako o svém pomocníkovi (2Tm 4,11). První křesťané se v Jeruzalémě scházeli v domě jeho matky (Sk 12,12). Někteří se domnívají, že možná právě v tomto domě, v horní místnosti, jedl Ježíš se svými učedníky velikonočního beránka (Mt 26,18; Mk 15,14). Pokud tomu tak bylo, Marek mohl být tím mladíkem, jenž šel za Ježíšem v noci, kdy byl zatčen, a který „měl na sobě jen kus plátna přes nahé tělo“ (Mk 14,51). Tato podrobnost se sice nedá dokázat, ale už to, že je tato jinak nepodstatná a osobní věc zmíněna, zvyšuje její pravděpodobnost.

Markovo evangelium bylo pravděpodobně napsáno v době mezi Petrovou smrtí v roce 64 n. l. a počátkem židovské války proti Římu v roce 66 n. l.

Skutečnost, že jsou v evangelii vysvětlovány některé židovské zvyky a aramejská slova, naznačuje, že kniha byla napsána pro křesťany z pohanů. Jelikož Marek a Petr působili spolu v Římě, tak je možné, že Marek své evangelium adresoval věřícím obyvatelům tohoto města. S napsáním Markova evangelia také může souviset velký požár Říma v roce 64 n. l. Je pravděpodobné, že požár nechal založit císař Nero. Římský historik Tacitus (cca 55–120 n. l.) napsal: „Aby potlačil tu pověst, nastrčil Nero jako viníky a potrestal nejvybranějšími tresty ty, jež lid pro neřestný život nenáviděl a nazýval křesťané“ (Tacitus, Letopisy, 15.44). Marek pravděpodobně chtěl sepsáním evangelia povzbudit křesťany, kteří zažívali kruté pronásledování kvůli své víře. Frederick C. Grant upřesňuje: „Markův záměr nebyl ani historický nebo životopisný, ale silně praktický. Psal knihu, která měla vést a podpořit jeho spoluvěřící v krizové situaci. Kruté pronásledování sice ustalo, ale pokud byl na trůně Nero, neexistovala jistota, že nezačne znovu. ‚Lampa každého křesťana proto musí být připravena a jeho bedra opásaná na boj‘“ (Grant, 633.634).

MÍSTO MARKOVA EVANGELIA VE 21. STOLETÍ

Být křesťanem v těžkých časech nebylo nikdy snadné. Na počátku 21. století většina křesťanů sice neprožívá systematické pronásledování a mučednictví, čelí ale hrozbám, které nejsou na první pohled tak patrné. Následovníci Krista hledají správný směr ve společnosti, jež se může stát nepřátelská pro

lidi, kteří budou věrně stát za tím, čemu věří. „Markův příběh se snaží povzbudit čtenáře, kteří vírou přijmou Boží vládu, aby měli odvahu následovat Ježíše, ať už to má jakékoliv následky“ (Rhoads, 138). Taková víra má vždy velkou cenu, zvláště když si uvědomíme, že je mnohdy snadnější stát pevně za svým přesvědčením v čase „války“ než během klamně uspokojivého „míru“, kdy je mnoho věřících strženo proudem společnosti. Víra rozvíjející odvahu je vždy důležitá.

Jádrem tohoto postoje je pro Marka kvalita učednictví. Na mnoha místech evangelia ukazuje, že učedníci měli slabou víru, protože Krista nechápali. To pak vedlo k tomu, že selhávali i na osobní rovině. Namísto toho, aby se učedníci s Ježíšem modlili, tak usnuli (Mk 14,32–42). Petr zapřel svého Pána i přesto, že to předtím horlivě odmítal (Mk 14,66–72). Nakonec všichni Ježíše opustili a utekli (Mk 14,50).

Lamar Williamson konstatuje, že „učedníci v Markově evangelii bojují s tím, že nechápou Ježíšovo poselství a selhávají“. To bylo typické pro společnost, pro které Marek evangelium psal, ale také „pro všechny nadcházející křesťanské generace“ (Williamson, 16). Markovo evangelium tedy má místo i ve 21. století, protože jsme na tom stejně, jako byli učedníci. Těžce chápeme a neprosazujeme dobro tak, jak bychom měli.

Podstatou Markova evangelia (dobré zprávy) ale je, že Bůh to s prvními učedníky nevzdal. Naopak, ústředními tématy Markova evangelia jsou pokání (Mk 1,4), víra (Mk 1,15) a přijetí Božího království (Mk 10,15). Všichni, kdo chtějí následovat první nepřilíší úspěšné učedníky, mají naději. V 16. kapitole je vztah učedníků s Ježíšem znovu obnoven (Mk 16,7). Posledním tématem knihy je tedy zpráva o milosti. To by mělo posilnit a zmocnit učedníky i ve 21. století. I pro nás je určeno ponaučení, že pokud selžeme, není vše ztraceno.

ZÁVĚR MARKOVA EVANGELIA

Poslední kapitola Markova evangelia má určité nejasnosti. Nejstarší a nej kvalitnější rukopisy končí náhle v Mk 16,8. Avšak značný počet řeckých rukopisů přidává verše 9–20.

Není tedy zřejmé, co se s Markovou poslední kapitolou stalo a jak původně Markovo evangelium končilo (Guthrie, 89–93). Tento komentář se zabývá Markovým evangeliem po Mk 16,8 a v oddělené části jsou rozebrány verše 9–20.

1. ČÁST

PŘÍPRAVA NA SLUŽBU

MAREK 1,1-14